

Jak opisywać i interpretować sztukę?

Niełatwo jest całościowo i rozbijając na czynniki poddać wytwór artysty interpretacji.

Trzeba znać rodzaje kompozycji, wiedzieć jakie są barwy, co to jest światłocien, walor, faktura itp. Oczywiście z reprodukcji wszystkiego się nie da wyczytać, szczególnie gdy mamy tylko jeden widok rzeźby, ale pewne cechy są do rozpoznania na pierwszy rzut oka.

Poniżej znajdziesz przydatne zwroty do opisu dzieła. Nie jest to nic trudnego, w porównaniu do profesjonalnych opisów tworzonych przez historyków sztuki lub konserwatorów, w których oprócz strony wizualnej, musi się znaleźć informacja o materiale, jego technicznych parametrach, wymiarach, epoki, stylu i grupy i autora do której należy dane dzieło.

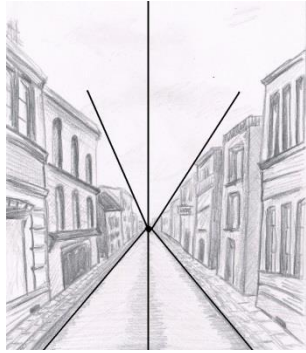
Kompozycja

- **Kształt pola** obrazowego: prostokąt stojący, leżący, kwadrat, prostokąt zbliżony do kwadratu, koło-tondo, dyptyk, tryptyk
- Kompozycja **jednofigurowa**, wielofigurowa, portret, półpostać, portret zbiorowy itp.
- Jednoplanowa, wieloplanowa
- Pejzaż ze **sztafażem** (boczne wątki obrazu)
- Kompozycja **wielofigurarna** np. w pejzażu - rzeźba lub obraz przedstawia kilka lub wiele osób
- Kompozycja **otwarta**: ramy kompozycji przecinają obiekty w ten sposób, że dostrzegamy tylko ich fragmenty
- Kompozycja **zamknięta**: przedstawione elementy są skończone, w całości
- Kompozycja **dynamiczna**: przeważają w niej linie skośne, dużo się dzieje, wrażenie ruchu
- Skomplikowana, wielokierunkowa
- **Diagonalizm** (łac. *diagonalis* przekątna) układ kompozycyjny akcentujący linie skośne, czego efektem jest wrażenie dynamiki.
- Kompozycja **statyczna**- spokojna, oparta głównie na kierunkach poziomych lub pionowych
- **Horizontalizm** układ kompozycyjny akcentujący linie poziome
- **Wertykalizm** układ kompozycyjny akcentujący linie pionowe, popularny w gotyckiej architekturze katedr
- Kompozycja **pasowa**: postacie pogrupowane są w poziome rzędy (pasy), pasy wyższe przedstawiają osoby dalsze (np. malarstwo egipskie)
- Kompozycja **symetryczna**: gdy obie strony, po bokach osi obrazu są takie same lub bardzo podobne, wyczuwa się równowagę
- Kompozycja **asymetryczna**, brak równowagi kompozycji, ciężar obrazu na jednej ze stron, większość elementów skupiona po lewej, prawej stronie, lub w innym miejscu

Perspektywa

umiejętność przedstawiania trójwymiarowych przedmiotów na płaszczyźnie, zgodnie z prawami widzenia. W niektórych przypadkach perspektywa jest trudna do ustalenia. W takim przypadku należy wykreślić sobie pomocnicze linie i sprawdzić gdzie jest punkt zbiegu.

- Perspektywa **linearna** (zbieżna, centralna, geometryczna): przedmioty zmniejszają się w miarę oddalania od widza oraz występuje pozorna zbieżność linii biegnących w głąb oka.

Perspektywa linearna z punktem zbiegu.

- Perspektywa **z lotu ptaka**: gdy punkt zbiegu linii jest położony wysoko, w stosunku do obrazu i patrzymy na przedmioty z góry, linie i płaszczyzny pionowe ulegają optycznemu skróceniu (nie jest to plan)
- Perspektywa **żabia**: punkt zbiegu jest bardzo nisko, a linie i płaszczyzny pionowe ulegają optycznemu wydłużeniu
- Perspektywa **ukośna**: punkt zbiegu występuje poza obrazem

perspektywa ukośna w tym przypadku ma dwa punkty zbiegu poza obrazem

- Perspektywa **barwna**: występuje zwykle w połączeniu z inną, wykorzystuje kolory do stworzenia złudzenia głębi. Barwy ciemne, szare, stonowane, zgaszone oddalają, a jasne i jaskrawe przybliżają.
- Perspektywa **powietrzna**: wykorzystuje zjawisko, że przedmioty w miarę oddalania nie tylko zmniejszają się, ale także zmieniają kolor, szarzeją, szczególnie kolory ciemne i zimne, kolory żywe dłużej są widoczne. Malarze niderlandzcy stworzyli trój-planowy schemat kolorów, gdzie plan pierwszy jest w kolorach brunatnych, środkowy: ciepłych, zielonych, trzeci: niebieskich i zimnych.
- Perspektywa **rzędowa**, kompozycja pasowa: elementy bardziej oddalone są umieszczone wyżej (rysunki naskalne, wczesne średniowiecze)

Kolorystyka

- Barwy **cieple, zimne, pastelowe**
- Przewaga barw ciepłych lub zimnych
- **Szeroka gama** barwna (kolory ciepłe i zimne)
- Gama oparta na harmonii i równowadze tonów ciepłych i zimnych
- Jakie barwy dominują, tonacja (np. czerwienie, brązy, niebieskości)
- **Barwy nasycone** (barwy jaskrawe)
- Barwy czyste
- **Stonowane**, zgaszone/złamane
- **Silne kontrasty** barwne, walorowe, temperaturowe, dopełnieniowe,

- **Barwy abstrakcyjne** - niezależne od rzeczywistych np. ciało człowieka niebieskie

Światłocien

- **Kontrasty światłocieniowe** (silne, słabe)
- Światło **punktowe** z naturalnego źródła miesza się ze światłem sztucznym
- Światło może być **rozproszone** (z delikatnym uwypukleniem centrum obrazu).
- **Synteza światła i barwy** jasność (światło) uzyskane jest dzięki barwie
- Źródło światła trudne do zidentyfikowania
- Światło pada np. z lewej strony
- Miękki, twardy modelunek światłocieniowy

Wyraz dzieła, ekspresja

- tajemniczy i niepokojący nastrój
- głównym środkiem ekspresji w obrazie są efekty światłocieniowe
- faktura gładka, chropowata
- wyczuwalne napięcie lub powaga sytuacji
- spokój, harmonia
- patos, teatralna, wystudiowana poza
- ekspresja wyrażona ruchem postaci
- formy łagodne, opływowe kształty lub ostre, kanciaste
- nastrój radosny
- idealizacja
- realizm

oprac. Lidia Bochan